

Kinh nghiệm nuôi ghép cá chạch đồng với cua đồng

Nuôi ghép chạch đồng và cua đồng trong ruộng lúa là một hướng đi mới khả quan, được nhiều người dân quan tâm do vốn đầu tư ít, dễ nuôi, hầu như không bị bệnh, thức ăn sẵn có trong tự nhiên.

1. Đặc điểm sinh học của chạch đồng và cua đồng

- Chạch đồng có tập tính thích sống chui rúc vào trong bùn.
- Cua đồng bò dưới đáy mặt nước và đào hang để sống hoặc chui rúc vào các bụi, rễ gốc cây thủy sinh. Cua có khả năng bò trên cạn và di chuyển rất xa, mỗi lần lột xác trọng lượng của cua tăng từ 20-50% trọng lượng có thể.
- Hai loài này đều có đặc điểm chung là ưa hoạt động về đêm, không thích ánh sáng mạnh nên ban ngày chỉ ở trong hang hoặc rúc dưới bùn, ít khi ra ngoài, chỉ khi trời tối chúng mới ra ngoài kiếm ăn. Thức ăn chủ yếu của chúng là tôm, tép, cá tạp, giun, ốc, ngũ cốc... Nhiệt độ nước có thể sinh trưởng và phát triển từ 20-30 độ C, tốt nhất từ 25-27 độ C, độ pH từ 6,5-8. Vào mùa mưa (từ tháng 3 đến tháng 8 hàng năm) chạch đồng và cua đồng sinh trưởng, phát triển mạnh và sinh sản nhiều.

2. Chuẩn bị ruộng nuôi

Để chạch đồng, cua đồng sinh trưởng và phát triển tốt và không bị thất thoát thì phải chuẩn bị ruộng nuôi thật tốt trước khi thả giống.

- Chọn ruộng nuôi: Ruộng bằng phẳng, giữ nước tốt, nguồn nước dồi dào, cấp thoát nước thuận lợi, chất nước không bị ô nhiễm, chất đất là loại đất thịt.
- Diện tích ruộng nuôi: Tùy theo điều kiện diện tích ruộng nuôi thích hợp từ 3.000 – 5.000m². Lúa vụ Đông Xuân sau khi thu hoạch cắt để rạ dài là lúa chét tận dụng làm thức ăn cho chạch và cua. Sau đó kích nước vào ruộng cao 0,5 - 0,7 mét.
- Đào mương bao quanh và mương giữa. Mương bao quanh chân bờ sâu 0,8-1,0m, rộng 3-5m. Nếu ruộng rộng, đào thêm ở giữa ruộng hình chữ “+” hoặc “#” rộng 1-1,5m, sâu 0,5-0,8m. Tổng diện tích cả 3 loại mương chiếm khoảng 15-20% diện tích đất ruộng. Mục đích của việc đào mương trũng trong ruộng là tạo nơi trú ẩn cho chạch đồng và cua đồng khi thời tiết nắng nóng, lạnh hoặc thay đổi bất thường của môi trường.
- Bờ ruộng phải được làm cao và to. Chú ý nện đất chặt để tránh nước bị rò rỉ. Các cửa cống cấp thoát nước phải chắn bằng đặng tre hoặc lưới cước thích hợp, nền cống phải đầm chặt.
- Đặt lưới chắn xung quanh ruộng, nếu lưới bằng nilon mỏng thì phải đóng cọc cao hơn mặt bờ 40-50cm, lấy dây thép buộc nối các đầu cọc với nhau, gấp đôi tấm nilon lên dây thép cho rủ xuống đất thành 2 lớp rồi vùi sâu trong đất bờ từ 15-20cm. Nếu chắn bằng tấm nhựa hoặc fibroximăng... thì chỉ cần vùi xuống đất 15-20 cm, đầu trên cao hơn mặt đất ít nhất là 40cm, bốn góc lượn hình cung. Làm vậy để đề phòng trời mưa làm ngập bờ, chạch và cua đi ra ngoài.
- Trồng các loại cỏ nước phủ kín đáy mương và thả các loại cây nổi như bèo tấm, bèo lục bình, rau muống... khoảng 1/3 mặt nước. Để chạch và cua đồng trú ẩn khi thời tiết nóng hoặc rét.

- Nếu có điều kiện thì làm thêm bờ phụ cho chạch và cua đào hang trú ẩn, bờ phụ rộng khoảng 1m, cao hơn mặt nước lúc cao nhất từ 30-40cm, trên bờ rắc hạt diêm thanh để cua và chạch tránh nắng, rét khi nhiệt độ bên ngoài môi trường thay đổi. Vì vậy bờ phụ càng rộng và chắc chắn thì sau này khi diêm thanh tốt có bộ rễ phát triển gió không làm bờ bị lật đổ, đồng thời chạch đồng và cua đồng cũng ít làm ảnh hưởng đến bờ chính xung quanh ruộng nuôi. Tùy theo hình dáng và kích thước ruộng nuôi mà có thể làm bờ phụ dạng hình chữ thập hoặc hình song song.

- Trước khi nuôi 1-2 tuần, tiến hành tát cạn nước để diệt hết địch hại của chạch, cua và tiêu diệt mầm bệnh bằng cách bón vôi 7-10 kg/100 m², phơi nắng 3-5 ngày, sau đó thì cấp nước vào nhưng không cho nước tràn lên ruộng, chỉ khi nào đến thời kỳ lúa sắp làm đồng mới cấp nước lên ruộng cho cua lên ruộng tìm thức ăn.

- Tiến hành gây màu nước bằng phân chuồng hoặc phân hóa học để tạo nguồn động vật phù du phát triển làm thức ăn cho cua giống mới thả.

3. Chọn giống

Hiện nay trên thị trường chưa có cơ sở nào chuyên sản xuất giống nhân tạo cá chạch đồng và cua đồng. Để có được giống thả bà con có thể đặt mua gom của các thương lái. Khi mua cần chú ý: Chọn mua ở những địa chỉ tin cậy, đảm bảo chất lượng theo yêu cầu

+ Chạch đồng: khỏe mạnh, cỡ đồng đều 150-200 con/kg, sáng bóng, không mất nhớt, bơi lội hoạt bát, không bị trầy xước. Không nên mua ở chợ nếu không để ý để mua nhầm phải chạch đã bị kích điện, xương sống tổn thương, chạch vẹo mình, khi nuôi không lớn và làm giảm hiệu quả kinh tế.

+ Cua đồng: khỏe mạnh, cỡ đồng đều 150-160 con/kg, không gãy càng, còng, mai sáng bóng, không bị đóng rong.

4. Thả giống

- Mùa vụ thả thích hợp là tháng 3-4 hàng năm. Thả vào lúc sáng sớm hoặc chiều mát.

- Mật độ thả ghép chạch đồng và cua đồng: 20 con/m² là phù hợp, trong đó

+	Chạch	đồng:	16	con/m ²
+	Cua	đồng:	4	con/m ²

Chỉ cần thả giống 1 lần, các vụ sau không cần thả thêm vì chạch đồng và cua đồng sẽ tự sinh sản trong ruộng nuôi.

5. Chăm sóc

Chạch đồng và cua đồng là loài có sức chống chịu với điều kiện môi trường rất tốt, hầu như không bị bệnh. Thức ăn tự nhiên rất sẵn như: ốc bươu vàng chúng ta có thể tận dụng nguồn thức ăn này rất tốt bởi hàm lượng đạm trong ốc bươu vàng khá cao. Ngoài ra có thể sử dụng thức ăn: tôm, tép, cá tạp xay, bột cá, cám gạo, cám ngô, lúa chét, bột sắn... Chúng ta có thể tự chế biến thức ăn dạng viên hỗn hợp gồm: lúa xay + bột cá + ốc bươu vàng. Sau đó cho vào máy ép thành viên phơi sấy để cho chạch đồng và cua đồng ăn dần.

- Sau thả giống 1-2 ngày tiến hành cho ăn. Lúc đầu cho ăn rải đều khắp ruộng, sau đó thu hẹp dần diện tích cho ăn, cuối cùng cho ăn ở 1 vài điểm cố định trong ruộng để chạch đồng và cua đồng ăn quen, thuận lợi cho quá trình thu hoạch sau này.
Cách cho ăn: Thức ăn đậm và thức ăn tinh cho ăn kết hợp với nhau, 2 ngày cho ăn một lần vào thời gian cố định chiều tối. Lượng thức ăn bằng khoảng 5% trọng lượng cơ thể cua, chạch.

Ngoài ra có thể bón thêm phân hữu cơ với lượng từ 25-30 kg/100 m² ruộng/tháng để động vật phù du trong ruộng nuôi phát triển làm thức ăn cho chạch và cua.

Chú ý: Ở những nơi cho ăn nên đặt các sàng ăn bằng lưới mắt thật nhỏ ở dưới đáy ruộng nuôi, diện tích sàng ăn khoảng 1,0-1,5 m² sau đó bỏ thức ăn vào sàng. Sáng hôm sau kiểm tra lượng thức ăn dư thừa để có kế hoạch điều chỉnh thức ăn cho phù hợp. Vì chạch đồng và cua đồng là loài hoạt động chủ yếu về đêm nên cho ăn vào chiều tối, cho ăn vào vị trí khu vực đánh bắt. Căn cứ vào mức nước bay hơi mà thường xuyên bổ sung thêm nước vào ruộng nuôi để giữ môi trường nước trong sạch, thường xuyên duy trì mức nước 0,5-0,7m. Ruộng nuôi tuyệt đối không được sử dụng thuốc bảo vệ thực vật.

6. Thu hoạch

Sau thời gian nuôi khoảng 4-5 tháng có thể tiến hành thu tỉa. Sau 5-6 tháng chạch đồng đạt 20-25 gr/con, cua đồng đạt 25-30 gr/con. Có thể thu tỉa hoặc thu toàn bộ.

Trước khi thu hoạch ngừng không cho ăn 1-2 ngày.

- Thu tỉa: đặt rọ có chứa mồi là thính hoặc ốc bươu vàng đã bỏ sạch vỏ vào vị trí cho ăn. Đặt rọ vào thời điểm chiều tối hôm trước, sáng sớm hôm sau vớt rọ thu những con to, con nhỏ thả xuống tiếp tục nuôi.

- Thu toàn bộ sử dụng đối với thu hoạch chạch đồng: Rút cạn nước từ từ để chạch đồng bơi theo dòng nước, ở chỗ cống thoát đặt lưới hoặc rọ để thu chạch.

Bà con chỉ nên thu tỉa 1 phần, phần còn lại chọn những con to khỏe để lại nuôi tiếp để cho chúng sinh sản ngay trong ruộng lấy giống cho vụ nuôi tiếp theo.

Nguồn: Trung tâm Khuyến nông Quốc gia